

**РЕЦЕНЗИЈА
НА СКРИПТА „ГЛОБАЛНА ЕКОНОМИЈА”
ОД ДОЦ. Д-Р ВЛАТКО ПАЧЕШКОСКИ,
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип и Одлуката бр. 1202-78/6 од 11.6.2021 година, донесена на 204. редовна седница на Наставно-научниот совет на Економски факултет, одржана на 11.6.2021 год., избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Емилија Митева-Кацарски**, вонреден професор на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип и
- д-р **Весна Георгиева-Свртинов**, вонреден професор на Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Рецензентската комисија е формирана заради изготвување на извештај - рецензија за приложениот ракопис (скрипта) со наслов „Глобална економија“ од авторот доц. д-р Влатко Пачешкоски, наменет за студентите на прв и на втор циклус студии на Економски факултет, како и останати единици на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Економски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Скриптата „Глобална економија“ од авторот доц. д-р Влатко Пачешкоски претставува заокружена целина на тематските подрачја кои се инкорпорирани во наставната дисциплина глобална економија. Во услови на сè поголема економска меѓузависност, кога повеќе од кога било се чувствува процесот на глобализација во светската економија и кај нас, повеќе од неопходно е изучувањето на предметната дисциплина Глобална економија.

Скриптата е наменета за изучување на предметот Глобална економија од страна на студентите на прв циклус студии на насока Бизнис економија (шести семестар, со неделен фонд на часови 2+2+2).

Податоци за обемот на ракописот: Скриптата содржи 178 страници, кои содржат теоретска разработка на концептот на глобализација, кој произлегува пред сè од незапирливиот процес на економска глобализација и на мултинационалните компании како главни носители на овој процес и следствено на тоа, разбирање на девизните пазари и девизните курсеви без кои не е можно извршување на меѓународните трансакции, на билансот на плаќање во кои се евидентираат сите меѓународни трансакции на една национална економија со останатиот дел од светот. Трудот е пишуван во А4 формат, со единичен проред, со употреба на фонт Arial, големина на буквите 11. Сметаме дека обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите согласно со предвидениот број на часови и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Трудот е креиран врз основа на потребата од создавање на учебно помагало, кое од теоретски и од практичен аспект ќе им овозможи на студентите стекнување на знаење за глобалната економија, со кои секојдневно се соочуваме.

Глобализацијата станува сè поактуелен концепт, кој значи менаџирање со меѓународните трговски и финансиски текови. Оваа дисциплина особено доби значење кога земјите започнаа да ги отстрануваат пречките за движење на добра, услуги, луѓе и капитал. Поради тоа, изучувањето на оваа дисциплина секојдневно станува повеќе од потребна.

Сметаме дека скриптата се одликува со голема теоретска и практична значајност, како за студентите, така и за сите останати субјекти кои имаат интерес во оваа проблематика, т.е. кои се веќе вработени, но секојдневно повеќе или помалку се изложени на бројни предизвици кои ги носи економската глобализација и оттука треба да ги разбираат меѓународните трговски и финансиски текови.

Краток опис на содржината: Содржински, трудот е конципиран во 6 поглавја, за кои следи кратка презентација на нивните цели и структура.

Првата глава е посветена на глобализацијата како процес во светската економија, а посебен акцент е ставен на генезата на процесот на глобализација. Имено, глобалната економија како научна дисциплина не би постоела без процесот на глобализација. Во рамките на оваа глава се изучуваат теоретските пристапи за процесот на глобализација. Исто така во овој сегмент е направена анализа на факторите и димензиите на процесот на глобализација во светската економија.

Втората глава од скриптата е посветена на анализа на надворешното опкружување и услови за имплементирање на меѓународен бизнис. Всушност, тука е имплементирана анализа на: економското, политичко-правното, социо-културното и технолошкото опкружување.

Третата глава претставува логичко продолжување на втората, бидејќи носители на меѓународниот бизнис и негови двигатели во суштина се транснационалните корпорации. Најпрво се истакнува нивното огромно влијание во глобалната економија. Потоа се анализираат стратегиите со кои овие компании можат да настапат на странските пазари. Покрај тоа, преку практични примери се разгледува ризикот со кои можат овие компании да се соочат, а кој ризик не е својствен за локалните компании, како: промени во девизните курсеви, непредвидливост на стапката на инфлација во странската земја, можноста за двојно оданочување на добивката, ризик од блокирање на трансферот на заработката во домашната земја, користење на странски судски институции и бројни други политички и економски ризици кои можат да се случат, но и начините како мултинационалните корпорации можат да се заштитат и да ги намалат овие ризици.

Четвртата глава го објаснува значењето, меѓународните производни и финансиски активности ја определуваат и одразуваат основната стратегија на интернационализацијата на вкупното работење на една компанија. Меѓународната производна стратегија се однесува на мошне широко подрачје на деловни активности според кои се препознава едно транснационална компанија. Како што и претходно истакнавме, подрачјето на меѓународното производно одлучување е многу посложено и пошироко отколку што тоа е случај со производното одлучување во размери на домашниот пазар. Ќе ги наведеме само најзначајните и најчестите деловни одлуки кои можат да ја определат меѓународната производна стратегија: локација и големина на производните пунктови и ентитети во меѓународни размери; пазарно приспособување на производната технологија и производниот процес; организација и контрола на производниот процес во меѓународни размери; усогласување на односите на одделни филијали на интернационализираното производство; политика на трансфер на технологијата и лиценцните аранжмани; координација на истражувачко-развојните активности во меѓународни размери.

Следниот дел од оваа глава е посветен на меѓународните финансиски текови. Имено, тука е направена анализа на девизните курсеви. Во оваа глава преку конкретни, практични примери се објаснува што значи апрецијација, а што депрецијација на девизните курсеви и како тие влијаат на увозот и на извозот во земјата која се соочила со промена на девизниот курс. На крајот од оваа глава се анализираат факторите кои можат да влијаат на промена на девизните курсеви, што пак е од значење за сите оние кои имаат меѓународни трансакции или отворена позиција во странска валута за да можат да направат приближна прогноза за нивното движење во иднина. Исто така, тука се презентирани методите и механизмите за заштита од промената на девизните курсеви. Односно, можните начини кои сите оние кои имаат девизна изложеност можат да ги користат за да се заштитат од флукуациите на девизните курсеви, кои можат да влијаат на намалување на приходот или на зголемување

на трошоците на меѓународната трансакција. Притоа се анализираат различните видови изложеност на девизен ризик: трансакциска, економска и сметководствена, како и стратегиите за намалување на ризикот од ваквите изложености.

Петтата глава се однесува на меѓународната трговија, која секако е потребна за да се сфатат во целост меѓународните финансии. Притоа се анализира нејзиното значење за светската економија во целина, се разгледуваат теориите на меѓународната трговија, факторите кои влијаат на меѓународните трговски текови, институционализацијата на меѓународната трговија и условите на размена.

Последната *шеста глава* е посветена на политичко-економската димензија на процесот на глобализација. Имено, тука е направен осврт на основните карактеристики на меѓународните односи. Во овој дел е дадена јасна слика за институционалната рамка преку која се менаџираат меѓународни политички односи. Формирањето на супранационалните институции за управување и регулирање на меѓународната политика прагматично е прикажано преку создавањето на Организацијата на обединетите нации, што е израсната врз искуствата на Друштвото на народите. Денес ОН е најблиску до светската управа, но не е до светска влада. Уште понова и позначајна е нејзината улога во меѓународните безбедносни релации, особено по завршувањето на „студената војна“ и започнатата глобализација, пред сè како замена за биполарната поделеност на светот.

Преку презентираниот начин на обработка на одделните глави од скриптата сметаме дека е постигната главната цел на авторот – да им помогне на студентите и на сите коишто се инволвирани во меѓународниот бизнис, да утврдат како меѓународните настани може да влијаат на нивниот бизнис, како и кои чекори треба да бидат преземени со цел да се искористат позитивните ефекти од овие настани, а во исто време како бизнисот да се заштити од оние настани кои се случуваат на меѓународно ниво, но кои можат да имаат негативни ефекти врз работењето на стопанските субјекти. Во денешно време, со сè помали бариери за меѓународна трговија и финансиски текови, како и поради современата технолошка експанзија, сите текови пред сè економските стануваат глобални. Оттука, во светот во кој денес живееме неопходно е за сите, особено за студентите кои изучуваат економија, да ги разберат глобалните економски настани и процеси.

ЗАКЛУЧОК

Согласно со горенаведените констатации, а врз основа на детално анализирање на содржината на ракописот, го даваме следниот заклучок.

Скриптата „Глобална економија“ од авторот доц. д-р Влатко Пачешкоски претставува сеопфатна целина. Авторот презентира успешна комбинација на теоретскиот и практичниот аспект на проблематиката, со цел предметната материја да се доближи до студентите и да им се помогне да научат како оваа комплексна проблематика да ја применат во практичната работа. Се надеваме дека студентите ќе стекнат соодветни знаења, кои понатаму ќе можат да ги применат како во изучувањето на останатите предметни дисциплини, така и во нивната понатамошна професионална работа.

Новиот економски поредок предизвикан од процесот на економска глобализација неминовно бара изучување и разбирање на научната дисциплина – глобална економија. Оваа дисциплина ќе им помогне пред сè на студентите кои во иднина би се вработиле во транснационална компанија, но и на оние студенти кои ќе работат во локална компанија, бидејќи ниту локалните компании повеќе не се изолирани од процесот на економска глобализација. Исто така, скриптата е од корист и за пошироката стручна јавност за полесно совладување на предизвиците кои ги носи новиот светски економски поредок. Од оваа причина, препорачуваме истата да биде објавена.

Врз основа на изнесеното, имаме особена чест на **Наставно- научниот совет на Економскиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип да му предложиме скриптата со наслов „Глобална економија“ од авторот доц. д-р Влатко Пачешкоски да ја одобри за издавање.**

Рецензенти

Д-р Емилија Митева-Кацарски, вонреден професор, с.р.
Д-р Весна Георгиева-Свртинов, вонреден професор, с.р.